

4. Жибак М.М. Регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій з урахуванням європейського досвіду / М. М. Жибак // Економіка АПК. – 2008. - № 5. – С.131-133.
5. Лісовий А.В. Сталий розвиток сільських територій: виникнення, сутність, принципи / А. В. Лісовий // Економіка АПК. – 2007. - № 4. – С. 140-145.
6. Малік М. Й. До питання сталого розвитку сільських територій / М.Й. Малік // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 51-55.
7. Павлов О.І. Концептуальні засади державної політики розвитку сільських територій / О. І. Павлов // Український центр політичного менеджменту, 17 жовт. 2010 р., Режим доступу: <http://www.politik.org.ua>

Рецензент: Дацій О.І., д.е.н., професор.

УДК 644.61

Антонова С.Є.,

к.е.н., доцент кафедри державного управління та
місцевого самоврядування

Національного університету водного господарства та природокористування;

Валюх А.М.,

к.е.н., доцент кафедри державного управління та
місцевого самоврядування

Національного університету водного господарства та природокористування;

Якимчук А.Ю.,

к.е.н., доцент кафедри державного управління та
місцевого самоврядування

Національного університету водного господарства та природокористування

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розглянуто ефективність управління водозабезпеченням міського населення, розроблено алгоритм та обґрунтовано процедуру її визначення. Запропоновано комплексний показник для оцінювання ефективності водозабезпечення.

Рассмотрена эффективность управления водоснабжением городского населения, разработан алгоритм и обосновано процедуру ее определения. Предложен комплексный показатель для оценки эффективности водоснабжения.

Considered management efficiency of water supply of urban population, developed algorithm and proved its determination procedure. Proposed a comprehensive index to evaluate the effectiveness of water supply.

Постановка проблеми. Процеси, які відбуваються в сфері водозабезпечення характеризуються багатовекторністю, різноплановістю. Їх регулювання зумовлює необхідність пошуку підходів, спрямованих на встановлення ефективності формування та реалізації державної політики України в галузі водозабезпечення.

Проблема ефективності є однією з найважливіших складових стратегії розвитку регіону. Проблема стосується кількості та якості послуг, які надаються, а також надійності регіонального водозабезпечення. Дослідження ефективності управління водозабезпеченням населення є обов'язковим елементом ефективності управління регіоном. Крім того, ефективність забезпечення населення питною водою є критерієм ефективності використання місцевих водних ресурсів, коштів бюджетів та населення. Проблеми якісного водопостачання та водовідведення впливають на інвестиційну привабливість регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття “ефективності” розглядається в багатьох дослідженнях, зокрема: Федіва І., Соколовської В. [7, с. 67-68], Мельника Л. [6, с. 371-375], Галушкіної Т. [3, с. 291]. Як вважають дослідники, комплексний аналіз ефективності – це незалежне дослідження середовища, цілей, стратегій і діяльності з метою виявлення проблем і скритого потенціалу, а також розробки плану дій щодо поліпшення ефективності [7, с. 68]. Модифікуючи дане визначення до сфери дослідження забезпечення міського населення питною водою, під визначенням ефективності управління водозабезпеченням слід розуміти дослідження його результативності, яке досягається завдяки реалізації стратегічних цілей, напрямків розвитку з метою усунення проблем, пов'язаних із раціональним використанням води та задоволенням водопотреб споживачів.

Постановка завдання: визначення ефективності управління водозабезпеченням населення міст та розрахунок її рівня.

Виклад основного матеріалу. Якість і оперативність управління залежать від застосування органами управління сучасного інструментарію, а їх діяльність спрямована на своєчасне виконання покладених на них функцій [1, с.20]. У науковій літературі існує ряд підходів до визначення поняття «ефективності державного та регіонального управління». При цьому його пов'язують як з підвищенням якості послуг, життя населення, так і з ступенем задоволення потреб споживачів послуг. Важливим є досягнення головного завдання управління – пошук шляхів, завдяки яким можна узгодити інтереси суб'єктів діяльності у сфері водозабезпечення, споживачів послуг водопостачання і водовідведення, екологічної політики для досягнення суспільного оптимуму. Для цього доцільним є застосування сукупності взаємопов'язаних управлінських технологій, серед яких: системний аналіз комплексного впливу факторів щодо формування ефективної державної політики; алгоритм конкретних дій органів державного управління та керівників окремих структурних елементів сфери водозабезпечення з підвищення ефективності державного управління галуззю.

Нині найбільше використовують індикативний та критеріальним підхід до оцінки ефективності системи управління [4, с.54-59]. Суть їх зводиться до наступного: перший заснований на зіставленні реальних показників розвитку галузі з цільовими індикаторами, що задаються на

момент планування відповідно до поставленої мети; інший використовує різні групи критеріїв, серед яких показники кінцевих результатів діяльності органів влади, показники ефективності використання фінансових ресурсів, показники використання робочих процесів [4, с.54-59]. Успіх функціонування системи державного управління водогосподарським комплексом залежить не тільки від внутрішніх чинників, але й від чинників, що обумовлюють вплив зовнішніх сил стосовно водогосподарських підприємств. При цьому, важливим є врахування не лише організаційно-економічного, але й екологічного та соціального аспектів, а також збалансування потенціалу водокористування та обсягів водоспоживання населенням з урахуванням зазначених підходів.

Ефективність управління забезпечує досягнення мети – створення можливостей та інтенсивності водопостачання та водовідведення населення відповідно до соціально-економічних і екологічних інтересів суспільства, дотримання стандартів якості послуг і адекватності їх вартості, а також обґрунтування стратегічних рішень щодо його регулювання і розробка напрямків реалізації відповідних заходів. Для забезпечення цілісності системи управління передбачається виконання умови єдності та інтересів на всіх рівнях управління, єдності його процесу [7, ст. 130]. Послідовність оцінювання ефективності передбачає проведення таких основних етапів (рис. 1).

1. На першому етапі визначається мета, об'єкт та основні завдання. Зважаючи на це, метою є встановлення рівня надійності, витратності та прибутковості водозабезпечення населення, що розглядаються як основні критерії оцінювання ефективності забезпечення водопостачальної безпеки держави. Об'єктом дослідження є процес функціонування сфери забезпечення населення питною водою міського населення. Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення таких завдань:

- врахування закономірностей розвитку забезпечення питних потреб населення;
- визначення факторів, які формують перспективи розвитку водозабезпечення, врахування умов, вимог та стандартів, що встановлені чинним водним законодавством України;
- генерування управлінських рішень щодо удосконалення розвитку водозабезпечення споживачів з урахуванням екологічної безпеки держави;
- обґрунтування управлінських рішень щодо удосконалення державної політики у сфері забезпечення населення водними ресурсами з урахуванням вимог та обмежень стратегії сталого розвитку держави;

2. Наступний етап передбачає відбір показників для оцінювання напрямків ефективності управління водозабезпеченням населення, збір вихідних даних, їх систематизація та впорядкування. Для узгодження економічних, технічних та інших аспектів пропонується використовувати комплексний показник ефективності управління водозабезпеченням населення, який дозволить оцінити ступінь задоволення питних потреб

населення, виявити недоліки в управлінні водопостачанням та водовідведенням, виокремити проблеми.

Рис. 1. Алгоритм визначення ефективності управління водозабезпеченням населення

При цьому, визначення ефективності повинно базуватися на таких принципах: *відповідності*, що передбачає визначення зв'язку між критеріями оцінювання та системою показників, які діють в його межах; *єдності*, що передбачає взаємоузгодженість між узагальнюючими та частковими показниками; *стимулювання*, що спрямований на обґрунтування необхідності стимулювання підвищення ефективності водозабезпечення з метою виявлення резервів його розвитку. В основі досягнення надійності сфери забезпечення питних потреб споживачів лежить своєчасне і гнучке управління, що дозволить водогосподарським підприємствам функціонувати і розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища, які істотно змінюються.

Показник ефективності управління водозабезпеченням (P_{ao}) пропонується визначати як суму складових з ваговими коефіцієнтами (β_i), оскільки таким чином враховуються не лише узагальнюючі показники

кожного із запропонованих напрямків, але й їх вагомість. Отже, даний показник рекомендується визначати за формулою:

$$P_{\dot{a}\dot{o}} = P_i \beta_1 + P_{\dot{a}} \beta_2 + P_{\dot{r}} \beta_3, \quad (1)$$

Визначення значень коефіцієнтів вагомості кожного з напрямків ефективності здійснювалося шляхом експертного опитування. В зв'язку з цим, значення коефіцієнтів вагомості розподілилося таким чином:

$$\beta_1 = 0,2, \beta_2 = 0,5, \beta_3 = 0,3.$$

Отже, формула 1 трансформується таким чином:

$$P_{\dot{a}\dot{o}} = 0,2 P_i + 0,5 P_{\dot{a}} + 0,3 P_{\dot{r}}, \quad (2)$$

Для визначення рівня ефективності управління водозабезпеченням міського населення пропонується така шкала:

$P_{\dot{a}\dot{o}} < 0,3$ – неефективне;

$P_{\dot{a}\dot{o}} - 0,3-0,5$ – низька ефективність;

$P_{\dot{a}\dot{o}} - 0,6-0,7$ – середня ефективність;

$P_{\dot{a}\dot{o}} - 0,8-1$ – висока ефективність.

Базою порівняння при розрахунку комплексного показника рівня ефективності можуть бути і максимальні їх значення. Тоді, буде визначена регіональна рейтингова оцінка ефективної управлінської діяльності в сфері водозабезпечення населення. Оцінка ступеня відповідності отриманого значення ефективності встановленій шкалі здійснюється для розробки пропозицій щодо удосконалення механізмів регулювання водогосподарської галузі та державної політики у сфері забезпечення екологічної безпеки.

Керуючись вищенаведеним підходом проведено розрахунок рівня ефективності управління водозабезпеченням споживачів. Усі розрахунки узагальнені в табл.1, в результаті чого встановлено середнє його значення.

Таблиця 1

Визначення рівня ефективності управління водозабезпеченням міського населення

№ п/п	Показники	Коефіцієнт* вагомості показників, β_i		Значення показників	
		Рівне	Луцьк	Рівне	Луцьк
<i>I. Визначення надійності</i>					
1.	Коефіцієнт технічного стану, $k_{\dot{o}}$	0,13	0,07	0,21	0,19
2.	Коефіцієнт використання водних ресурсів, $k_{\dot{a}\dot{a}}$	0,39	0,26	0,6	0,61
3.	Коефіцієнт якості водних ресурсів, $k_{\dot{y}\dot{a}}$	0,22	0,27	0,35	0,1
4.	Коефіцієнт рівноваги водозабезпечення населення, $k_{\dot{o}}$	0,08	0,3	0,14	0,82
5.	Рівень надійності, P_i	0,19	0,25	0,4	0,7

<i>II. Визначення ефективності використання витрат, пов'язаних із водозабезпеченням міського населення</i>					
1.	Комплексний показник раціонального використання витрат, P_a	0,33	0,32	0,51	0,48
<i>III. Визначення прибутковості водозабезпечення міського населення</i>					
1.	Коефіцієнт оплати населенням за спожиту воду, k_{ii}	0,57	0,16	0,97	0,97
2.	Коефіцієнт відшкодування витрат встановленим тарифом, $k_{a'a}$	0,27	0,31	0,79	1,15
3.	Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, k_c	0,16	0,53	0,72	2
4.	Рівень прибутковості, P_r	0,48	0,43	0,88	1,6
<i>IV. Визначення ефективності управління водозабезпеченням міського населення</i>					
1.	Показник ефективності управління водозабезпеченням міського населення, P_{ao}	-	-	0,67	1,02

**- розрахований за методом попарних порівнянь.*

3. На ефективність управління впливає розроблена стратегія, яка в свою чергу залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів, які нерідко протилежно впливають на результати діяльності в сфері водозабезпечення. При встановленні їх впливу на ефективність доцільно застосовувати кореляційно-регресійне моделювання, оскільки досліджуються кількісні характеристики показників та форма зв'язку між ними.

4. Прогнозування та обґрунтування комплексу заходів щодо реагування органів державного управління водозабезпеченням населення на загрози, пов'язані із погіршенням якості водних ресурсів, зниженням надійності, фінансової стабільності водогосподарської галузі. Для прийняття правильних управлінських рішень щодо ефективного забезпечення населення питною водою необхідно мати надійні прогнозні показники, які характеризують ефективність водозабезпечення. Головне призначення прогнозних моделей полягає в аналізі та виявленні основних закономірностей і тенденцій розвитку, передбаченні змін умов і факторів цього розвитку, створенні наукової бази для розробки довгострокової економічної політики та прийняття рішень щодо її реалізації.

Висновки. Запропонований підхід дає змогу не тільки аналізувати стан та тенденції, які виникають в процесі забезпечення питних потреб населення, а й проводити наукове обґрунтування стратегічних рішень, визначити пріоритетні напрямки формування відповідної державної політики.

Використані джерела інформації:

1. Антонова С.Є. Соціально-економічна та екологічна сутність водозабезпечення міського населення [Текст] / С.Є.Антонова // Регіональна бізнес-економіка та

- управління. – Вінниця: Вінницький фінансово-економічний університет. – 2011. - №1 (29). - С.123-131.
2. Антонова С.Є. Методичний підхід до комплексної оцінки рівня витратності водозабезпечення населення [Текст] / С.Є.Антонова// Зб. наук. праць “Проблеми раціонального використання соціально-економічного і природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції”. – Рівне: НУВГП. – 2010. - Випуск 16. – Ч. 4. – С.325-334.
 3. Дубровина Н.А. Оценка эффективности регионального управления / Н.А. Дубровина // Вестник Самарского государственного университета. – 2006. - № 8.- С. 54-59. 4. Лужко Е.В. Методологические основы формирования модели развития предприятий строительного комплекса Украины в условиях глобальных изменений / Е.В. Лужко, Л.К. Глиненко // Економіка будівництва. – 2005.– Вип.2.– С. 18–23. 5. Федів І. Комплексний аналіз ефективності управління: теорія та практика. Методичний посібник / І. Федів, В. Соколовська. –Л.:В-во “Папуга”, 2003. – 400.

Рецензент: Корецький М.Х., д.держ.упр., професор.

УДК 338.24

Вишиванюк М.В.,

к.е.н.,

докторант Академії муніципального управління

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В статті досліджено стан державної екологічної політики в регіоні, запропоновано нові підходи підвищення її ефективності.

В статье исследовано состояние государственной экологической политики в регионе, предложены новые подходы повышения ее эффективности.

The article investigates the state of the state environmental policy in the region, offered new approaches to increase its efficiency.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Стратегічна мета державної політики у сфері екології визначається як збереження природних систем, підтримка їх цілісності та життєзабезпечуючих функцій для сталого розвитку суспільства, підвищення якості життя, поліпшення здоров'я населення і демографічної ситуації, забезпечення екологічної безпеки країни. Відмінною особливістю екологічної політики в Україні є переважання в ній ресурсного, сировинного підходу. Це проявляється насамперед у розумінні навколишнього середовища як фактора виробництва, а не як умови існування суспільства і середовища її проживання. Подібний традиційний підхід до навколишнього середовища містить дуже сильну інерційну складову, яка впливає на вектор екологічної політики в цілому на державному та регіональному рівні. Для української моделі екополітики характерна закритість і департаменталізм в управлінні,